

MELLOM-ROM

Stiftelsen CRUX

2025

Innhold

Oppsummering	3
Hovedfunn	3
Erfaringer	3
Anbefalinger for veien videre	4
Innledning	5
Bakgrunn for prosjektet	5
Formål og målsetting	6
Om prosjektet og arbeidet som er gjort	7
Organisering og ansvar	7
Gjennomførte aktiviteter.....	7
Workshoper	7
Workshop 1: Definerings av målgruppe og behov	8
Workshop 2: Utvikling av innhold og samarbeidsmodeller.....	9
Workshop 3: Implementering, bærekraft og finansiering	10
Studiebesøk og inspirasjon	12
Oppnådde resultat	13
Samsvar mellom mål og resultater	13
Konseptbeskrivelse: Mellom-rom	15
Dagens situasjon og behov – hvorfor Mellom-rom?	15
Ønsket fremtidig situasjon – hva vil Mellom-rom oppnå?.....	15
Målgruppe og positive virkninger	16
Forutsetninger for vellykket gjennomføring:.....	17
Relevante tiltak.....	17
Før løslatelse:	17
Innlosjering:	17
Individuell plan:.....	17
Aktiviteter	18
Bo-trening.....	18
Egen bolig	18
Samarbeid.....	19
Varighet.....	19

Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?.....	19
Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene?	20
Metodisk tilnærming: Arbeidshjulet.....	20
Hvordan brukes Arbeidshjulet i Mellom-rom?	20
Samarbeid som nøkkel til måloppnåelse	21
Målemetoder – hvordan evalueres Mellom-rom?	21
Konseptet oppsummert.....	22
Erfaringer og læringspunkter	22
Samarbeid – en nøkkel til måloppnåelse.....	23
Finansiering – en kritisk utfordring	24
Brukermedvirkning – viktigheten av å lytte til målgruppen.....	24
Hva ville vi gjort annerledes?.....	25
Oppsummering av våre erfaringer	25

Oppsummering

Denne sluttrapporten oppsummerer arbeidet med forprosjektet Mellom-rom, som ble gjennomført av Stiftelsen CRUX i samarbeid med Kriminalomsorgen region vest og Bergen kommune. Prosjektet hadde som mål å gjennomføre en utredning som skulle danne et godt beslutningsgrunnlag for et mulig pilotprosjekt. Utredningen skulle undersøke forutsetningene for å etablere en pilot rettet mot innsatte som løslates i Bergen kommune, med særlig vekt på bolig, arbeidstrening og tett oppfølging.

Hovedfunn

- Det er bred enighet blant både offentlige instanser, frivillige organisasjoner og fagmiljøer om at det er et betydelig behov for bedre overganger fra fengsel til samfunnet, særlig for personer uten bolig, arbeidstilknytning og / eller et støttende nettverk.
- Samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor er essensielt, men må struktureres bedre for å sikre forpliktelser, forutsigbarhet og et sømløst tjenestetilbud.
- Finansiering er en hovedutfordring, blant annet fordi kommunen ikke p.t. har midler til generelle tilskudd, noe som skaper usikkerhet for videre etablering.
- Erfaringer fra lignende tiltak har gitt verdifulle innspill til hvordan Mellom-rom bør utformes.
- Brukermedvirkning og innspill fra organisasjoner som jobber med målgruppen har vært avgjørende for å skreddersy tiltaket og gjøre det mer treffsikkert.

Erfaringer

- **Fleksibel planlegging:** Selv om prosjektet var grundig planlagt, var det nødvendig med justeringer underveis, blant annet i aktivitetenes rekkefølge, involvering av samarbeidspartnere og finansielle avklaringer.
- **Samarbeid som nøkkel:** Bred involvering av aktører fra Bergen kommune, Kriminalomsorgen, NAV og frivillige organisasjoner har vært avgjørende for et helhetlig og bærekraftig konsept. Tidlig forankring og tydelig ansvarsfordeling er viktig for videre samarbeid.
- **Økonomiske utfordringer:** Finansiering har vært en kritisk faktor, og prosjektet har tydeliggjort behovet for en flerkanals tilnærming med både offentlige og private midler.
- **Brukermedvirkning og behovsforståelse:** Dialog med tidligere innsatte og relevante organisasjoner har bekreftet behovet for tiltaket. Deres innsikt har vært verdifull for å sikre et relevant tilbud.

Anbefalinger for veien videre

- Videre arbeid bør fokusere på å sikre forpliktende avtaler om finansiering for å gjøre piloten gjennomførbar.
- Samarbeidet mellom aktørene bør formaliseres gjennom en forpliktende samarbeidsavtale for å sikre innhold i tjenesten.
- Pilotprosjektet bør testes i en mindre skala først, med en evalueringsplan for å måle effekten av tiltaket.

Innledning

Bakgrunn for prosjektet

Stiftelsen CRUX har lang erfaring med å jobbe med straffedømte, blant annet gjennom driften av Kalfarhuset i Bergen. I over 30 år har CRUX arbeidet med oppfølging av personer i denne målgruppen, og har gjennom et langvarig samarbeid med Kriminalomsorgen region vest og Bergen kommune identifisert flere gjennomgående utfordringer innsatte møter ved løslatelse. Erfaringene fra dette arbeidet samsvarer med funn fra nasjonale undersøkelser. Blant annet viser PriSUD-undersøkelsen (2024) at 25% av domfelte som løslates ikke har bolig å gå til.¹ Riksrevisjonens undersøkelse fra 2022 peker også på at Kriminalomsorgen i liten grad kartlegger og videreformidler innsattes boligbehov, og at innsatte har begrenset tilgang til boligformidlingstjenester. Rapporten peker også på at innsatte har svært begrenset tilgang til nettbaserte boligformidlingsverktøy, noe som gjør det vanskelig for dem å skaffe bolig før løslatelse.² Dette gjør det utfordrende å etablere seg i samfunnet etter soning.

Bergen kommune har hatt en økning i antallet bostedsløse og Statsforvalteren i Vestland har påpekt at kapasiteten for midlertidige boliger ikke er tilstrekkelig for å dekke behovet.³ Situasjonen forverres av at enkelte domfelte ikke kan løslates fordi de mangler bolig, noe som fører til unødvendig lange opphold i fengsel. Andre løslates til usikre boforhold eller uten nødvendig oppfølging, noe som øker risikoen for tilbakefall til kriminalitet. Mangelen på helhetlige tiltak for løslatte har betydelige konsekvenser både for individet og samfunnet. Uten bolig, arbeid og oppfølging står mange domfelte i fare for å falle tilbake til rus og kriminalitet. Dette medfører blant annet økte samfunnskostnader knyttet til gjentatte fengselsopphold, akutte helsetjenester og sosialhjelp.

Dagens situasjon er preget av:

- Manglende boligtilbud for domfelte etter soning, noe som fører til ustabile boforhold eller forlenget soningstid.
- Svake overgangsordninger, særlig for varetektsfengslede og domfelte med lange dommer.

---

¹ SERAF. (2024). *Levekår, rus og psykisk helse blant personer som har vært fengslet eller gjennomført straff i samfunnet*. Universitetet i Oslo. Hentet fra:

<https://www.med.uio.no/klinmed/forskning/sentre/seraf/publikasjoner/rapporter/2024/seraf-rapport-nr5-2024-levekar-rus-og-psykisk-helse.pdf>

² Riksrevisjonen, Dokument 3:4 (2022–2023) – Riksrevisjonens undersøkelse av helse-, opplærings- og velferdstjenester til innsatte i fengsel, s. 14. Hentet fra: <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2022-2023/undersokelse-av-helse-opplarings-og-velferdstjenester-til-innsatte-i-fengsel/>

³ Statsforvalteren i Vestland (2023). *Rapport etter tilsyn med Bergen kommune*. Hentet fra: <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynsrapporter/vestland/2023/bergen-kommune-sosiale-tenester-2023/>

- Manglende individuell oppfølging, noe som reduserer muligheten for en vellykket tilbakeføring til samfunnet.

Dersom det ikke etableres bedre overgangstiltak, vil dette bidra til ytterligere marginalisering av domfelte, økt kriminalitet og større samfunnskostnader.

Formål og målsetting

For å møte disse utfordringene ble ideen om et trepartssamarbeid mellom Stiftelsen CRUX, Kriminalomsorgen region vest og Bergen kommune utviklet. Stiftelsen CRUX søkte Husbanken om midler til et forprosjekt med mål om å utrede muligheten for å etablere en pilot rettet mot innsatte som løslates til Bergen kommune. Prosjektet fikk navnet Mellom-rom og har som formål å tette glippsonen i overgangen fra fengsel til et selvstendig liv ved å kombinere bolig, arbeidstrening og oppfølging. Målene for forprosjektet inkluderte:

- Kartlegging av behov og eksisterende tilbud i Bergen kommune.
- Forankring av samarbeid med sentrale aktører.
- Utrede muligheter for finansiering og bærekraftig drift.
- Identifisere egnede lokasjoner for piloten i et presset utleiemarked.
- Utvikle en konseptbeskrivelse av tiltaket, som gir grunnlag for en eventuell implementering.

Om prosjektet og arbeidet som er gjort

Organisering og ansvar

I forkant av søknaden til Husbanken ble det avholdt møter for å vurdere muligheten for å søke om midler til et forprosjekt. De involverte i disse samtalene ble senere en del av prosjektets arbeidsgruppe. Stiftelsen CRUX var ansvarlig søker og eier av prosjektet, med hovedansvar for prosjektledelse, koordinering og fremdrift. Prosjektet ble organisert med en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Stiftelsen CRUX, Bergen kommune, Kriminalomsorgen region vest og Husbanken. Gruppen besto av folk med bred faglig kompetanse og erfaring fra målgruppen og relevante forvaltningsområder. Fra Stiftelsen CRUX har arbeidsgruppa inkludert prosjektleder samt en medansvarlig, som også er leder ved CRUX Kalfarhuset. Medansvarlig fra CRUX har omfattende erfaring i arbeid med målgruppen og et nært samarbeid med Kriminalomsorgen. Bergen kommune har vært representert ved to seniorrådgivere – én fra Etat for sosiale tjenester og én fra Byrådsavdeling for barnevern, sosiale tjenester og mangfold (BBSM). Fra Kriminalomsorgen har en seniorrådgiver med ansvar for innhold og tilbakeføringsarbeid deltatt, mens Husbanken har bidratt med en seniorrådgiver.

Denne sammensetningen har sikret en tverrfaglig tilnærming til prosjektet, der sosialfaglige perspektiver, kommunale tjenester, kriminalomsorgens behov og finansieringsmuligheter har vært representert. Dette har vært avgjørende for å kartlegge utfordringer, identifisere løsninger og utrede mulighetene for en bærekraftig etablering av Mellom-rom. Prosjektlederen har hatt det overordnede ansvaret for fremdrift, herunder organisering av workshop, planlegging og gjennomføring av studiebesøk og skriftliggjøring av sluttrapport. Arbeidsgruppen har møttes jevnlig for å sikre fremdrift og avklaringer underveis.

Gjennomførte aktiviteter

En sentral del av utredningsarbeidet i Mellom-rom har vært å samle kunnskap og innsikt fra et bredt spekter av aktører som jobber med målgruppen. Dette for å sikre at tiltaket blir helhetlig, treffsikkert og komplementerer eksisterende tilbud i Bergen kommune.

Workshoper

Gjennom tre workshoper har prosjektet hatt en inkluderende tilnærming der relevante faginstanser, beslutningstakere og praksisfeltet har bidratt med verdifulle perspektiver. Deltakerne har blant annet representert NAV (sør, nord, vest, Årstad sosialtjeneste, Mulighetssenteret, Bergenhus sosialtjeneste), Kriminalomsorgen (Bergen fengsel, Lyderhorn overgangsbolig), Bergen kommune (boligetaten, etat for sosiale tjenester, etat for psykisk helse og rustjenester), Husbanken og organisasjoner og andre aktører som har tilbud og aktiviteter for målgruppa (WayBack, Huset Bergen, Medvandrerne, Arna Aktiv, Robin Hood-huset, ALF, Gatelaget til Brann, Frelsesarmeen, Fritid med bistand).

Workshopene har vært avgjørende for utviklingen av konseptbeskrivelsen og har avdekket sentrale utfordringer, behov og muligheter knyttet til etableringen av Mellom-rom, og beskrives i det følgende.

Workshop 1: Definerer av målgruppe og behov

Milepæl: Forankring av målgruppe og overordnede behov

Den første workshopen hadde som hovedmål å definere målgruppen for tiltaket og avdekke de mest presserende utfordringene som domfelte møter ved løslatelse. I denne workshopen ble det invitert representanter fra Bergen kommune og kriminalomsorgen som jobber med målgruppa. Gjennom gruppearbeid, plenumsdiskusjoner og erfaringsdeling ble det identifisert sentrale behov som et overgangstiltak måtte adressere.

Blant temaene som ble diskutert var:

- **Boligbehov:** Flere innsatte løslates uten et sted å bo. Midlertidige løsninger i hospits eller akutt plasser er ofte uegnede og skaper ustabilitet.
- **Arbeid og aktivitet:** En stor andel løslatte har svak tilknytning til arbeidslivet, og et overgangstilbud bør derfor legge til rette for arbeidstrening og meningsfull aktivitet som en sentral del av oppfølgingen.
- **Koordinering av tjenester:** Mange løslatte har behov for både økonomisk veiledning, helsehjelp og rusoppfølging. Samhandlingen mellom tjenestene er ofte fragmentert. En koordinerende instans er ønskelig.
- **Relasjoner og nettverk:** Ensomhet og mangel på støttende nettverk øker risikoen for tilbakefall til kriminalitet og rus. Mellom-rom bør derfor legge til rette for å bygge trygge sosiale rammer som støtter deltakerne i overgangen til et stabilt og selvstendig liv.
- **Hvem tilbudet retter seg mot:** En stor del av workshopen gikk til å samtale om hvem som vil ha størst nytte av et overgangstilbud som Mellom-rom. Samtalene inkluderte spørsmål knyttet til rus og rusfrihet, der det ble fremhevet at hjelpebehovet må være til stede, og at strenge ekskluderingskrav kan gjøre det vanskelig for de mest utsatte å få plass. Målgruppen vil typisk være personer med lange soningshistorikker eller flere dommer, som har utfordringer med å mestre livet i frihet og finne frem i tjenestetilbudet. For denne gruppen er et helhetlig tilbud med bolig, aktivitet og tett oppfølging avgjørende for å sikre en stabil overgang tilbake til samfunnet.

Det ble også drøftet hvordan tilbudet skulle differensieres for å møte ulike behov. Flere påpekte at en «én størrelse passer alle»-tilnærming ville være uegnet, og at løsninger må tilpasses individuelt. En viktig innsikt fra denne workshopen var at

overgangstilbudet måtte være fleksibelt nok til å møte ulike grader av behov og samtidig gi en strukturert vei videre.

Workshop 2: Utvikling av innhold og samarbeidsmodeller

Milepæl: Konkretisering av innhold og samarbeidspartnere

I den andre workshopen ble representanter fra organisasjoner som jobber med målgruppa invitert. Her var fokuset på hvordan Mellom-rom bør struktureres, hvilke tjenester som bør inngå, og hvordan de ulike organisasjonene kunne bidra. Deltakerne diskuterte konkrete problemstillinger knyttet til innsatte som nærmet seg løslatelse, basert på egne erfaringer fra arbeid med målgruppen. Samtalen dreide seg også om hvordan de ulike aktørene kunne bidra med aktivitetstilbud i Mellom-rom. Gjennom gruppearbeid og plenumsdiskusjoner utforsket de sentrale spørsmål knyttet til målgruppens behov, mulige løsninger og hvordan ulike aktører kunne bidra til et helhetlig tilbud.

Noen av de viktigste temaene:

- **Boligmodellen:** Hvordan kan vi sikre at bosted ikke bare blir en midlertidig løsning, men en del av en langsiktig stabilisering? Alternativer som leie til eie-modeller, hybelhus med oppfølging og samarbeid med utleiere ble diskutert.
- **Oppfølging:** Det var bred enighet om at tett oppfølging var avgjørende for at tiltaket skulle lykkes. Flere mente at det burde være en fast koordinator som fulgte beboerne gjennom hele prosessen – fra før løslatelse til etablering i egen bolig.
- **Arbeidstrening og aktivitet:** NAVs rolle ble diskutert inngående. Hvordan kan man sikre at løslatte får tilgang til arbeidsmarkedet raskere? Samarbeid med sosiale entreprenører og arbeidstreningssbedrifter ble nevnt som en mulig løsning.
- **Brukermedvirkning:** Hvordan kan de som har erfaring med fengsel og løslatelse bidra aktivt til utformingen av tilbudet? Det ble foreslått at tidligere innsatte kunne få roller som veiledere eller mentorer.
- **Eksisterende tilbud og samarbeid:** Organisasjonene som deltok, presenterte sine eksisterende tjenester og aktiviteter, og det var bred enighet om at dersom Mellom-rom blir en realitet, vil samarbeid være både mulig og ønskelig. Det ble uttrykt stor vilje til å inkludere deltakerne i eksisterende tiltak, noe som kan bidra til at Mellom-rom blir en sømløs del av det etablerte tjenestetilbudet.

En viktig erkjennelse i denne workshopen var at Mellom-rom ikke bare skulle være et botilbud, men en helhetlig løsning som integrerer bolig, arbeid, helse og sosial støtte. Det ble også tydelig at tiltaket måtte sees i sammenheng med eksisterende tjenester for å unngå overlapp og ressursbruk på parallellestrukturer.

Workshop 3: Implementering, bærekraft og finansiering

Milepæl: Strategier for gjennomføring, finansiering og samarbeid

Den tredje og siste workshopen i prosjektperioden hadde som hovedmål å drøfte hvordan Mellom-rom kan realiseres som et konkret tiltak, hvilke finansieringsmuligheter som finnes, og hvordan aktørene kan bidra til en bærekraftig modell. I denne workshopen ble ledere med beslutningsmyndighet (fra Bergen kommune, kriminalomsorgen og Husbanken) invitert, med mål om å diskutere og finjustere det endelige konseptet, samt formalisere et potensielt samarbeid for videre implementering av prosjektet. Diskusjonene var preget av stor vilje til samarbeid og et felles ønske om å finne løsninger for å sikre et overgangstilbud til løslatte.

Behov og målsetninger

En sentral problemstilling som ble diskutert, var hvorvidt tiltaket skulle være en del av straffegjennomføringen eller om det primært skulle være et tilbud i overgangen mellom fengsel og varig bolig. Bergen kommune har et stort behov for midlertidige boliger for personer som løslates, og det ble påpekt at et tiltak som Mellom-rom ville kunne fylle et viktig tomrom. Det ble også foreslått at en tidsavgrenset botid i tiltaket kunne kombineres med en lengre tilknytning til aktivitetstilbudet for å sikre en helhetlig overgang.

Flere av workshopens deltakere understreket at tiltaket måtte være et reelt alternativ for personer som ellers ville risikere å bli sittende i fengsel grunnet manglende bolig ved løslatelse. Samtidig var det enighet om at tiltaket burde ha en tydelig avgrenset målgruppe, der beboerne ikke er i aktiv rus. Dette samsvarer med Bergen kommunes nåværende behov for midlertidige boliger.

Finansiering og samarbeid

Workshopens diskusjoner tydeliggjorde utfordringer til å skaffe finansiering til etablering og drift i forkant av etableringen.

Kriminalomsorgen har ikke mulighet til å bidra økonomisk, men kan legge til rette for tidlig kontakt med innsatte, samhandle om løslatelsesplaner og bidra til at de som ikke ellers kan løslates på prøve, får muligheten gjennom Mellom-rom.

NAV-stat så muligheter for å koble tiltaket til arbeidsmarkedstiltak, arbeidsavklaring og andre relevante ytelser, og det ble fremhevet at mye er gjort dersom bolig er på plass. En helhetlig tilnærming med bolig, arbeid og aktivitet ble derfor sett på som en viktig suksessfaktor.

Husbanken var positive til å se på finansieringsmuligheter gjennom sine tilskuddsordninger. Det ble nevnt at Husbanken kan bidra med tilskudd til boligtiltak, men at dette må søkes på nytt og vurderes i videre prosjektfaser. Husbanken understreket også at dersom beboerne senere skulle kjøpe egen bolig, kan startlån eller

finansiering gjennom CRUX være en løsning. Husbanken foreslo også at en metodebok kunne være en del av prosjektleveransen for å dokumentere erfaringer og sikre at modellen kan videreføres.

Bergen kommune har p.t. ikke midler til generelle tilskudd. Bergen kommune er positiv til at Crux kan være en av flere leverandører av midlertidig botilbud, og på denne måten bidra til delfinansiering av prosjektet. Dette forutsetter at Crux, som et resultat av offentlig anskaffelse, inngår en kontrakt med Bergen kommune om kjøp av enkeltplasser. Det vil kunne innebære at kostnader til drift av det midlertidig botilbud helt eller delvis finansieres gjennom at Nav betaler en døgnpris for den enkelte beboer, hjemlet i Lov om sosiale tjenester § 27. Døgnpris må gjenspeile de faktiske utgiftene av denne driften. En viktig avklaring blir å estimere denne kostnaden og i tillegg estimere kostnadene til øvrige tiltak i prosjektet.

I prosjektperioden kan det være en mulighet for unntak fra anskaffelsesregelverket. Kommunens juridiske avdeling har vurdert anskaffelsesregelverket og peker på muligheten for å benytte unntaksbestemmelsen i **FOA §2-5**, som åpner for direkte anskaffelse dersom kontrakten har et betydelig innslag av forskning og utvikling.

For å oppfylle vilkårene må:

- Kontrakten mellom oppdragsgiver (Bergen kommune) og leverandør (Crux) inneholde et vesentlig element av nyskaping og utvikling av ny kunnskap.
- Formålet med kontrakten være å fremskaffe ny kunnskap som ikke allerede finnes i markedet.
- Offentlige myndigheter kunne dra nytte av den utviklede kunnskapen.
- Oppdragsgiver (Bergen kommune) ikke fullt ut dekke kostnadene for tjenestene.

Statsforvalteren har tilskuddsmidler rettet mot kommunalt rusarbeid, med mulighet for støtte i opptil fire år. Dette kan dekke både drift og ansatte, og ble pekt på som en relevant ordning for finansiering av oppfølgingstjenestene i tiltaket. Statsforvalteren har også tilskudd til personer med behov for langvarige og sammensatte tjenester. Det er Bergen kommune som må søke begge disse tilskuddsordningene.

Disse rammene legger føringer for hvordan finansieringen av Mellom-rom kan organiseres, og understreker behovet for en flerkanals finansieringsmodell der ulike aktører bidrar.

Oppsummering:

Workshop 3 synliggjorde både muligheter og utfordringer knyttet til gjennomføringen av Mellom-rom. Det var bred enighet om at tiltaket vil kunne svare på et viktig behov i Bergen kommune, særlig for løslatte uten bolig. Samtidig ble det klart at finansiering av driften – spesielt oppfølging og aktivitetstilbud – må sikres gjennom flere kilder. Både

Husbanken, Statsforvalteren og kommunale midler ble identifisert som relevante finansieringsveier.

Gjennom denne workshopen ble det også tydelig at et samarbeid mellom Kriminalomsorgen, NAV, kommunen og frivillige aktører vil være avgjørende for å skape et helhetlig og bærekraftig tiltak. Veien videre innebærer å konkretisere finansieringsmodellen, vurdere pilotprosjektets rammer og sikre en struktur som muliggjør videreføring dersom tiltaket viser seg vellykket.

Studiebesøk og inspirasjon

For å styrke utviklingen av Mellom-rom og lære av eksisterende overgangstilbud, ble det gjennomført studiebesøk til Kirkens Bymisjon i Drammen (FRI), Albatrossen i Bergen og samtaler med ansatte ved Merkurveien. Disse besøkene ga verdifull innsikt i hvordan man kan skape et helhetlig tilbud som kombinerer bolig, arbeidstrening og oppfølging.

FRI – Drammen

FRI er et veletablert overgangstiltak som tilbyr bolig, tett oppfølging og arbeidsrettet aktivitet for domfelte. Modellen bygger på en helhetlig tilnærming, hvor bolig ses som fundamentet for endringsprosessen, men hvor det samtidig stilles klare forventninger til beboernes deltakelse i aktivitet og arbeid. Et av de viktigste læringspunktene fra besøket var betydningen av målgruppeforståelse – mange av beboerne i FRI har lange soningshistorikker og sammensatte utfordringer, noe som krever tett oppfølging og tilrettelagte tiltak.

Sysselsetting er et bærende element i FRI-modellen. Dette er et viktig grep for å skape struktur og forutsigbarhet i hverdagen, samtidig som det bidrar til mestring og gradvis overgang til selvstendighet.

Finansiering var et sentralt tema, og besøket bekreftet blant annet at en flerkanales finansieringsmodell er nødvendig for denne typen tiltak. FRI har gjennom årene hatt en kombinasjon av støtte fra kommunen, kriminalomsorgen og Helsedirektoratet, samt ulike tilskuddsordninger. Dette understreker behovet for at Mellom-rom må ha flere finansieringskilder for å sikre bærekraftig drift.

Albatrossen

Albatrossen jobber med mennesker i utenforskap og tilbyr arbeidstrening som en sentral del av oppfølgingen. Dette besøket var verdifullt for å forstå hvordan arbeid og aktivitet kan tilpasses deltakerne i Mellom-rom, og hvordan man kan bygge strukturer for samarbeid med arbeidsrettede tiltak i Bergen. Det ble også diskutert muligheten for et samarbeid mellom Mellom-rom og Albatrossen, slik at deltakere i Mellom-rom kan få tilgang til deres eksisterende aktiviteter og arbeidstreningstilbud.

Merkurveien

Samtalene med ansatte i Merkurveien ga ytterligere innsikt i hvilke utfordringer og suksessfaktorer som er viktige i et overgangstilbud. Her ble det særlig fremhevet at målgruppen må ha et reelt hjelpebehov, og bør rettes mot personer som tidligere ikke har mestret livet i frihet, og som ofte faller mellom ulike tjenester.

Blant de viktigste lærdommene var behovet for klare inntakskriterier og tett oppfølging. I Merkurveien har de god erfaring med at beboere må ha et ønske om å leve rusfritt og allerede ha etablert kontakt med NAV før de flytter inn. Samtidig er det avgjørende at det ikke stilles så strenge eksklusjonskriterier at for mange faller utenfor, noe som også er relevant for Mellom-rom.

Andre sentrale punkter som ble trukket fram:

- Samarbeid med NAV må starte tidlig, slik at ytelser og individuell plan er på plass fra første dag.
- Tverrfaglig oppfølging er avgjørende.
- Viktigheten av dagaktiviteter – mange kommer uten nettverk og mangler grunnleggende ferdigheter i hverdagen.
- Balanse i botilbudet er viktig – for eksempel kan samlokalisering av unge kvinner og eldre menn skape utfordringer.
- Standby-plasser kan være nødvendig for å håndtere akutte kriser og gi fleksibilitet i tilbudet.

Disse erfaringene har vært viktige for utviklingen av Mellom-rom og understreker at suksessfaktoren ligger i et strukturert og individuelt tilpasset tilbud, med tett samarbeid mellom aktører som kriminalomsorgen, NAV og kommunen. Studiebesøkene har dermed gitt et solid grunnlag for den videre utviklingen av tiltaket, både når det gjelder innhold, organisering og finansiering.

Oppnådde resultat

Samsvar mellom mål og resultater

Hovedmålet med prosjektet har vært å utrede muligheten for å etablere Mellom-rom som en pilot i Bergen. Dette har inkludert flere delmål:

- **Avklare samarbeid** mellom Stiftelsen CRUX, Kriminalomsorgen og Bergen kommune.
- **Utvikle et konsept** for tiltaket basert på målgruppens behov og eksisterende tilbud.

- **Kartlegge finansieringsmuligheter** for etablering og drift.
- **Undersøke mulige lokasjoner** for pilotprosjektet.
- **Utforske samarbeid med frivillige organisasjoner** for å sikre et bredt aktivitetstilbud for målgruppen.

Gjennom prosjektperioden har vi fått en langt bedre forståelse av målgruppens behov, Bergen kommunes utfordringer knyttet til å dekke behovet for midlertidige boliger, samt identifisert og lagt grunnlag for samarbeid med eksisterende tjenestetilbydere. Dette har vært avgjørende for å sikre at Mellom-rom ikke overlapper med andre tiltak, men snarere utfyller og styrker det samlede tilbudet for domfelte som løslates til Bergen kommune. Et viktig gjennombrudd i prosjektet har vært at vi har startet dialog med en ideell stiftelse om muligheten for å etablere piloten på deres eiendom. Disse samtalene vil fortsette dersom CRUX går videre med en pilot, og det er sannsynlig at piloten da vil etableres med både hybler (start-boliger), fellesarealer for opplæring og gruppeaktiviteter og egen intern arbeidstreningsarena med møbelsnekkerutstyr CRUX allerede besitter, på en og samme eiendom. Videre har vi hatt møter og samarbeidssamtaler med en rekke aktører i Bergen som jobber med målgruppen, og samtlige har gitt positive tilbakemeldinger på at et samarbeid med Mellom-rom vil være aktuelt dersom tiltaket blir realisert. Selv om prosjektet ikke har løst alle utfordringer knyttet til finansiering og formalisering av samarbeidsavtaler, har vi lagt et solid grunnlag for videre arbeid. En viktig avklaring er at finansieringen av piloten ikke vil være på plass før oppstart, noe som betyr at Stiftelsen CRUX må vurdere hvorvidt de har mulighet til å ta en økonomisk risiko for å kunne etablere piloten, samtidig som det arbeides videre med finansiering av drift. Gjennom prosjektet har vi:

- **Utviklet skissen for et konsept** for Mellom-rom, basert på innsikt fra workshops, studiebesøk og dialog med relevante aktører.
- **Etablert en samarbeidsplattform** mellom Stiftelsen CRUX, Kriminalomsorgen, Bergen kommune og andre aktører.
- **Gjennomført workshops og studiebesøk** som har gitt verdifulle perspektiver på tiltakets utforming.
- **Avklart at sikker finansiering ikke vil være på plass før oppstart**, noe som blir et sentralt punkt i det videre arbeidet.

Det er godt samsvar mellom prosjektets opprinnelige mål og de resultatene vi har oppnådd. Selv om vi ikke har sikret fullfinansiering, har prosjektet gitt nødvendige avklaringer som gjør at videre arbeid nå kan rettes spesifikt mot finansieringsmodeller og organisatoriske løsninger. Dette vil være avgjørende for om og hvordan Mellom-rom kan etableres som et varig tiltak.

Konseptbeskrivelse: Mellom-rom

Basert på workshoper, studiebesøk og arbeidsgruppens arbeid, har vi utviklet en konseptbeskrivelse for Mellom-rom. Den oppsummeres under.

Dagens situasjon og behov – hvorfor Mellom-rom?

Innsatte som løslates uten en planlagt bolig eller strukturert oppfølging har økt risiko for tilbakefall til kriminalitet og rus. Blant utfordringene som gjør en overgangsløsning som Mellom-rom nødvendig, finner vi:

- **Manglende botilbud etter løslatelse**, som fører til usikre boforhold og i noen tilfeller forlenget soning fordi domfelte ikke har en bolig å returnere til.
- **Mangelfulle overgangsordninger**, særlig for varetektsfengslede og personer med lange dommer, som ofte løslates uten en helhetlig plan for tilbakeføring til samfunnet.
- **Fravær av tilpasset oppfølging**, som gjør det vanskeligere for løslatte å etablere seg og skape en stabil tilværelse etter soning.
- **Usikre overganger**: Overgangen fra fengsel til frihet er en sårbar fase, der mange domfelte står uten et stabilt nettverk eller et fungerende støtteapparat. Uten tilstrekkelig oppfølging og tilrettelagte tiltak kan denne perioden bli en kritisk glippsoner som øker risikoen for tilbakefall.
- **Lav mestringsstro**: Innsatte med en lang soningshistorikk sliter ofte med manglende tro på egen evne til å skape et stabilt og lovlydig liv etter løslatelse, noe som kan hindre dem i å benytte seg av eksisterende tilbud og muligheter.

Ønsket fremtidig situasjon – hva vil Mellom-rom oppnå?

Mellom-rom skal gi domfelte en mer strukturert og forutsigbar overgang fra fengsel til samfunnet. Tiltaket bygger på prinsippet om at stabilitet på sentrale levekårsområder reduserer tilbakefall til kriminalitet.

Dette innebærer:

- **Trygge startboliger**, hvor beboerne får veiledning og tett oppfølging.
- **Tilgang til arbeidstrening og aktivitet**, slik at deltakere får en strukturert hverdag, og øker sjansene til å delta i et ordinært arbeidsmarked.
- **Samordnet innsats fra ulike aktører**, inkludert Kriminalomsorgen, Bergen kommune, NAV og frivillige organisasjoner.
- **Individuelt tilpasset oppfølging**, som sikrer at hver deltaker får bistand tilpasset sine spesifikke utfordringer.
- **Tidlig innsats før løslatelse**, hvor en ansvarsgruppe, ledet av Mellom-roms primærkoordinator, utarbeider en plan for hver deltaker allerede før løslatelse.

Mellom-rom fokuserer på glippsonen i overgangen fra fengsel til frihet, og anerkjenner at det finnes flere potensielle utfordringer og glippsoner for løslatte. I denne piloten vil det arbeides spesielt med den første store overgangen fra innsatt til løslatt. Dersom piloten er vellykket og tilstrekkelig finansiering oppnås, vil neste steg kunne være å opprette pilotboliger som et videre ledd etter oppholdet i Mellom-rom.

Deltakere som har fullført oppholdet i Mellom-rom vil fortsatt kunne benytte seg av nettverket og aktivitetene som tilbys. Et viktig aspekt av oppfølgingen er å planlegge for neste fase etter Mellom-rom. Primærkoordinatoren, i samarbeid med deltakeren, utarbeider denne planen med nødvendige instanser, for å sikre en sømløs overgang videre.

Målgruppe og positive virkninger

Forslaget om Mellom-rom-konseptet springer ut fra et identifisert behov blant domfelte uten bolig etter løslatelse. Målgruppen for tiltaket er domfelte med lange og / eller mange dommer og historikk der overgangen fra fengsel til samfunnet har vært utfordrende. Særlig de som tidligere ikke har mestret å bo alene eller benytte seg av de eksisterende tilbudene i kommunen, er aktuelle deltakere. Det inkluderer også domfelte som løslates for første gang, og hvor det vurderes som sannsynlig at de vil ha vansker med å håndtere overgangen uten støtte.

Deltakere som prioriteres, antas – basert på kartlegging, samtaler og forarbeid gjennomført under soning – å ha stort utbytte av et tilbud som inkluderer en bemannet bolig, tett oppfølging og koordinering av tjenester umiddelbart etter løslatelsen.

Hensikten med tjenesten er å gi løslatte bedre forutsetninger for en vellykket overgang til et selvstendig liv enn de ville hatt uten et slikt tilbud.

Positive virkninger inkluderer:

- **Redusert risiko for tilbakefall til kriminalitet**, gjennom stabil bolig, sysselsetting og annen arbeidsrettet aktivitet og tett oppfølging.
- **Bedre psykisk og fysisk helse og økt mestringstro**, gjennom individuelt tilpasset oppfølging og aktiviteter.
- **Økt sosial og økonomisk selvstendighet og trygghet**, ved hjelp av sysselsetting og annen arbeidsrettet aktivitet, nettverksbygging og økonomisk veiledning.
- **Stereke tilknytning til samfunnet**, gjennom samarbeid med aktører i kommunen og frivillige organisasjoner.

Kritiske forutsetninger:

For å realisere de ønskede virkningene er det avgjørende å:

- Sikre tett samarbeid mellom kriminalomsorgen, NAV, kommunen og andre relevante aktører.

- Tilby stabile og forutsigbare finansieringsmodeller for oppstart, drift og videreutvikling av Mellom-rom.
- Ha nok ressurser til individuelt tilpasset oppfølging og bemanning.

Forutsetninger for vellykket gjennomføring:

- Et tydelig mandat og engasjement fra samarbeidspartnere som NAV, Bergen kommune og kriminalomsorgen.
- Kompetente og engasjerte ansatte med erfaring fra arbeid med målgruppen.
- Et strukturert og fleksibelt aktivitetstilbud tilpasset den enkelte deltakers behov.
- Kontinuerlig tilpasning og forbedring av tilbudet basert på erfaringer og evalueringer.

Relevante tiltak

Mellom-rom implementerer følgende tiltak for å oppnå de ønskede virkningene:

- **Etablering av små, trygge start-boliger** med riktig bemanning og individuell oppfølging.
- **Utvikling av fleksible aktivitetstilbud**, inkludert arbeidsrettet aktivitet og fellesskapsaktiviteter som styrker grunnleggende ferdigheter.
- **Oppfølgingstjenester etter utflytting**, for å sikre stabilitet i ny bolig og videre progresjon.

Før løslatelse:

Mellom-rom innebærer at samarbeidet begynner i god tid i forkant av løslatelse, slik at tiden deltaker er knyttet til Mellom-rom utnyttes best mulig. Dette vil også bidra til en gjennomstrømming av deltakere som benytter seg av tilbudet, slik at vi på sikt kan bistå så mange som mulig. Før løslatelse skal følgende være på plass:

- **Tidlig innsats:** Samtaler med innsatte for å kartlegge motivasjon, gjeld, nettverk, ADL-ferdigheter, digitale ferdigheter og arbeidsevne, samt generelle ferdigheter knyttet til livsmestring.
- **Ansvarsgruppe:** Etablering av en gruppe (NAV, helse, kommune, CRUX) som følger opp deltakeren før og etter løslatelse.
- **Praktisk forberedelse:** Søknad om ytelse, opprettelse av BankID, og planlegging av tjenester og ytelse.

Innlosjering:

- Tilrettelegging av onboarding-pakke med praktiske nødvendigheter.
- Ekstra ressursinnsats de første ukene for å sikre en trygg overgang.

Individuell plan:

- Planlegging av delmål og mål, ansvarsfordeling og regelmessig evaluering av delmål og mål.

Aktiviteter

En av grunnpilarene og suksessfaktorene i Mellom-rom er et innholdsrikt aktivitetstilbud. Dette omfatter daglig sysselsetting og arbeidsrettet aktivitet, fritidsaktiviteter, opplæring og kompetanseheving, samt tiltak som bidrar til å bygge gode og varige nettverk. Samarbeid med flere organisasjoner i Bergen kommune vil bidra til at deltakere i Mellom-rom kan velge blant et sammensatt aktivitetstilbud. Primærkoordinator i Mellom-rom presenterer en månedlig aktivitetsplan for deltakerne og bistår deltakerne med å navigere i tilbudet, og opprette en plan for gjennomføring og deltakelse på ulike aktiviteter.

- **Arbeidsrettet aktivitet:** Det arbeidsrettede fokuset står høyt i Mellom-rom, og det er et krav til sysselsetting / arbeidsrettet aktivitet. Før løslatelse kartlegges deltakers tilknytning til arbeidslivet, yrkesønsker samt formal og realkompetanse. Plan for sysselsetting inkluderes i den enkeltes individuelle plan.
  - ➔ Mellom-rom vurderer også å opprette et eget internt arbeidstreningstilbud innen møbelsnekring og møbeltapetsering i løpet av pilotperioden.
- **Fritidsaktiviteter og fellesskap:** Deltakelse i organiserte aktiviteter i regi av Mellom-rom og samarbeidspartnere.
- **Opplæring og temakvelder:** I temaer som deltakere ønsker og har behov for, eksempelvis for å øke digitale ferdigheter, privatøkonomi, mat og ernæring, sinnemestring, hvordan finne, skaffe og beholde egen bolig, førstehjelp, å være en god innbygger; inkludert dugnad og naboskap.

Bo-trening

Et sentralt fokusområde i Mellom-rom er å øke deltakernes ADL-ferdigheter. Derfor prioriteres bo-trening og aktiviteter som hjelper deltakerne med å mestre det å ta vare på egen bolig og trives i et selvstendig bo-forhold. I Mellom-rom veiledes deltakerne til å leve så selvstendig som mulig. Det legges opp til en gradvis progresjon i ADL-ferdigheter, der ansatte, i samarbeid med deltakerne, inkluderer flere aktiviteter og elementer i de individuelle planene for å fremme mestring og selvstendighet.

Bo-situasjonen skal som hovedregel være så lik en ordinær selvstendig bo-situasjon som mulig. Dette innebærer at den enkelte deltaker har ansvar for oppgaver som klesvask, renhold av eget rom, rydding og renhold av fellesområder (på rundgang), innkjøp av mat, matlaging og generell orden. I tillegg arrangeres det ukentlige temakvelder på huset hvor ulike boligrelaterte temaer tas opp.

Egen bolig

- Oppfølging i samarbeid med kommunen for å finne og sikre stabil bosituasjon.
- Primærkoordinator i Mellom-rom bistår deltaker med å finne, skaffe og flytte inn i egen bolig.

Samarbeid

Samarbeid med ulike aktører rundt den enkelte deltaker er en kjerneoppgave i Mellom-rom. Ansatte i Mellom-rom har ansvaret for å koordinere samarbeidet og sikre en helhetlig oppfølging. Hver deltaker i Mellom-rom får oppfølging av en egen primærkoordinator, som har det overordnede ansvaret for oppfølgingen.

Primærkoordinatorens rolle innebærer å:

- Ansvarlig for ansvarsgrupper
- Bistå med utarbeidelse, oppfølging og evaluering av deltakerens individuelle oppfølgingsplan
- Hjelp deltakeren med å finne og nyttiggjøre seg relevante tilbud og tjenester i kommunen
- Opprette og opprettholde dialog og samarbeid med aktører som er sentrale for deltakerens behov

Varighet

Innlosjering i Mellom-rom skjer umiddelbart etter løslatelse, og botiden tilpasses den enkeltes behov. Målet er å sikre en dynamisk gjennomstrømning, slik at flest mulig kan dra nytte av tilbudet. Mellom-rom skal ikke bli et sted hvor deltakerne blir værende over tid uten en tydelig vei videre, men fungere som et målrettet overgangstiltak som gir nødvendig støtte for å mestre et selvstendig liv i egen bolig. Når det settes rammer for botid i Mellom-rom, legges det opp til et opplegg preget av progresjon, målrettet planarbeid og individuelt tilpassede løp. Botiden i Mellom-rom er i utgangspunktet tre måneder, med mulighet for forlengelse i inntil tre måneder. Forlengelse vurderes basert på den enkelte deltakers progresjon, behov for ytterligere stabilisering og tilgjengelige ressurser. Deltakerne i Mellom-rom oppfordres til å delta på aktiviteter i regi av Mellom-rom også etter avsluttet botid, og dette tilbudet vil alltid være tilgjengelig for dem.

Avslutning i Mellom-rom skal skje gjennom en strukturert prosess, hvor deltaker har:

- Funnet og sikret egen bolig
- En plan for daglig aktivitet; arbeid og fritid

Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?

- Hvordan balanseres økonomiske begrensninger med behovet for tilstrekkelige ressurser?
- Hvordan ivareta sikkerhet og stabilitet for både beboere og ansatte i start-boligene?
- Hvordan sikre at vi utvikler tilbud for riktig målgruppe?

Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene?

- Positive: Redusert risiko for tilbakefall, økt livskvalitet og stabilitet for deltakerne, en langsiktig samfunnsøkonomisk gevinst og en bærekraftig (re)habiliteringsmodell.
- Negative: Initiale oppstartskostnader og sårbarhet i gjennomføringen av tjenester grunnet behov for høy grad av samarbeid mellom flere aktører.

Metodisk tilnærming: Arbeidshjulet

Arbeidet i Mellom-rom vil være basert på Arbeidshjulet, en kunnskapsbasert metode for sosialfaglig oppfølging utviklet av Stiftelsen CRUX med støtte av Helsedirektoratet.

Arbeidshjulet sikrer en helhetlig tilnærming ved å kartlegge og styrke deltakerens ressurser på sentrale livsområder:

- **Bolig** – Sikring av stabil bosituasjon og utvikling av bo-mestringsferdigheter.
- **Arbeid/aktivitet** – Kartlegging av kompetanse og tilrettelegging for arbeidstrening.
- **Helse** – Tilgang til psykisk helsehjelp og oppfølging av eventuelle rusutfordringer.
- **Økonomi** – Veiledning innen økonomistyring, gjeldshåndtering og sosialhjelpsordninger.
- **Familie og nettverk** – Hjelp til å gjenoppbygge relasjoner og finne støtte i positive nettverk.

Hvordan brukes Arbeidshjulet i Mellom-rom?

1. Individuell kartlegging før løslatelse

- Innsatte får en første samtale med en veileder hvor livssituasjonen kartlegges visuelt i Arbeidshjulet.
- Deltakeren vurderer selv sin tilfredshet med de ulike livsområdene på en skala fra 1 til 6.
- Dette gir grunnlag for en handlingsplan som tilpasses den enkeltes behov.

2. Utvikling av en konkret handlingsplan

- Basert på kartleggingen utvikles en tilpasset plan for ADL-ferdigheter, arbeid, økonomi og sosial inkludering.
- Planen justeres og evalueres regelmessig i løpet av oppholdet i Mellom-rom.

3. Oppfølging og evaluering

- Arbeidshjulet brukes aktivt gjennom oppholdet for å måle progresjon.

- Endringer i deltakerens livssituasjon dokumenteres og visualiseres over tid.

4. Videre støtte etter utflytting

- Deltakeren får en oppfølgingsperiode etter utflytting hvor Arbeidshjulet brukes for å sikre en stabil overgang til varig bolig og arbeid.

Samarbeid som nøkkel til måloppnåelse

For å lykkes er det avgjørende at Mellom-rom bygger på et tett samarbeid mellom offentlige og frivillige aktører:

- **Kriminalomsorgen** – kan bidra med å sikre at innsatte får en planlagt overgang til tiltaket, og at arbeidet kan begynne før løslatelse.
- **NAV** – Kan bistå med økonomisk støtte og veiledning, arbeidstrening og andre relevante tiltak.
- **Bergen kommune** – kan bistå med nødvendige tjenester gjennom veiledning, oppfølging og samordning av kommunale tilbud innen helse, rus, økonomisk rådgivning og bolig. Kommunen kan også legge til rette for samarbeid mellom Mellom-rom og eksisterende tiltak, slik at deltakerne får tilgang til relevante tjenester og støtteordninger.
- **Frivillige organisasjoner** – kan bidra med arbeidstrening, aktivitetstilbud og fellesskap.

Dette samarbeidet er essensielt for å unngå fragmenterte tjenester og sikre at deltakerne får helhetlig støtte.

Målemetoder – hvordan evalueres Mellom-rom?

Tiltakets suksess vil bli evaluert på flere nivåer:

- **Kvalitative intervjuer** med deltakere, ansatte og samarbeidspartnere for å måle opplevd nytte.
- **Spørreundersøkelser** for å måle deltakernes opplevelser og tilfredshet.
- **Oppfølging og vurdering av individuelle planer**, hvor progresjon måles opp mot deltakernes egne mål.
- **Kvantitative indikatorer**, inkludert:
  - Tilbakefallsrate
  - Andel i arbeid/sysselsetting etter endt opphold
  - Stabilitet i bositasjonen etter utflytting
  - Samarbeid med forskningsmiljøer for en systematisk vurdering av effekten

Disse målingene vil bidra til å sikre at tiltaket justeres og videreutvikles basert på erfaringer og resultater.

Konseptet oppsummert

Mellom-rom er en helhetlig løsning for domfelte som løslates til Bergen kommune. Konseptet bygger på eksisterende kunnskap og metodikk, men tilpasses målgruppens spesifikke behov. Gjennom en kombinasjon av bolig, arbeidstrening og tett oppfølging, skal tiltaket bidra til en tryggere overgang fra fengsel til frihet, og redusere risikoen for tilbakefall.

Erfaringer og læringspunkter

Planleggingen av prosjektet har vært grundig og strukturert, med en klar fremdriftsplan og tydelig definerte mål. Det har vært en kontinuerlig prosess hvor kartlegging og dialog med relevante aktører har dannet grunnlaget for beslutninger underveis. Gjennom tett samarbeid mellom Stiftelsen CRUX, Kriminalomsorgen region vest og Bergen kommune (arbeidsgruppa) har vi fått på plass viktige avklaringer om behov, samarbeidsformer og muligheter for en pilot. Involveringen av et bredt spekter av aktører – fra kommunale instanser til frivillige organisasjoner – har vært avgjørende for å sikre en helhetlig forståelse av målgruppens behov og hvordan Mellom-rom kan utfylle eksisterende tilbud.

Samarbeidet med andre aktører har vært en av de største styrkene i prosjektet. Gjennom workshopene, studiebesøkene og dialogmøter har vi etablert et solid nettverk av relevante samarbeidspartnere. Disse aktørene, både offentlige og ideelle, har bidratt med verdifulle innspill til hvordan tiltaket kan utformes, samt bekreftet sin interesse for å samarbeide dersom Mellom-rom realiseres. Det har vært spesielt positivt å se engasjementet fra organisasjoner som allerede jobber med målgruppen, og deres vilje til å inkludere deltakere fra Mellom-rom i sine aktivitetstilbud. Samarbeidet med Kriminalomsorgen og Bergen kommune har også vært sentralt for å forstå hvordan en eventuell pilot kan forankres i eksisterende strukturer.

Økonomi har vært en utfordrende faktor gjennom hele prosjektperioden. Mens vi har fått en tydeligere forståelse av hvilke finansieringskilder som kan være aktuelle, har vi ikke oppnådd bindende tilsagn om finansiering. Dette var imidlertid en forventet utfordring, og prosjektet har bidratt til å kartlegge alternative finansieringsmodeller og muligheter for videre arbeid med økonomisk forankring. Det er også tydelig at en flerkanals finansiering vil være nødvendig for en etablering og drift av Mellom-rom.

Tidsplanen har i stor grad vært realistisk, men enkelte prosesser har tatt lengre tid enn først antatt, spesielt når det gjelder avklaringer rundt lokalisering og finansiering. Samtidig har vi gjennomført planlagte aktiviteter innenfor prosjektperioden, inkludert tre workshoper, studiebesøk, et bredt kartleggingsarbeid, flere møter i arbeidsgruppa og

befaring og kontakt med utleier knyttet til mulig lokasjon av piloten. Disse aktivitetene har gitt et solid grunnlag for konseptbeskrivelsen og forståelsen av mulighetsrommet vi har i dag.

Formidlingen av prosjektet har skjedd gjennom møter, dialoger med samarbeidspartnere og aktiv deltakelse fra ulike instanser. Vi har lykket med å skape bevissthet rundt behovet for et tiltak som Mellom-rom, og prosjektet har bidratt til å etablere en plattform for videre samarbeid. Selv om ikke alle formelle avklaringer er på plass, har vi skapt et sterkt engasjement rundt tiltaket og etablert et nettverk av aktører som ønsker å bidra videre.

Samlet sett har prosjektet fungert godt med tanke på kartlegging, samarbeid og utvikling av et konsept, samtidig som det har tydeliggjort hvilke utfordringer som må løses før en pilot kan realiseres.

Ved avslutningen av forprosjektet Mellom-rom sitter vi igjen med verdifulle erfaringer, et styrket nettverk, et meget sannsynlig alternativ med tanke på lokasjon av piloten og en betydelig økt innsikt i behov, krav, muligheter og begrensninger knyttet til etablering av et helhetlig overgangstiltak for domfelte. Prosjektet har gitt oss konkrete læringspunkter og fokusområder i en eventuell pilot knyttet til planlegging, samarbeid og finansiering.

Prosjektets fremdrift og organisering har i stor grad fulgt den opprinnelige planen, med noen tilpasninger underveis. En av suksessfaktorene har vært at arbeidsgruppen ble etablert tidlig, og at flere av medlemmene hadde vært involvert allerede i søknadsprosessen. Dette sikret en felles forståelse av målsettingene fra start, noe som bidro til effektiv fremdrift og gode interne avklaringer.

Planleggingen av prosjektet var grundig, men samtidig fleksibel, noe som muliggjorde justeringer underveis. Dette var spesielt viktig i møte med:

- Endringer i rekkefølgen på aktiviteter og temaer.
- Behovet for ekstra samtaler med samarbeidspartnere som ikke kunne delta på workshopene.
- Løpende avklaringer knyttet til finansiering og juridiske spørsmål.

Jevnlige og hyppige møtepunkter i arbeidsgruppen har vært en viktig forutsetning for at prosjektet har holdt fremdriften. Disse møtene har muliggjort rask avklaring av spørsmål og problemstillinger, noe som har vært avgjørende for prosjektets helhetlige gjennomføring.

Samarbeid – en nøkkel til måloppnåelse

Prosjektet har vært preget av bred involvering av samarbeidspartnere, noe som har bidratt til et helhetlig perspektiv på utfordringer, behov og muligheter. Dette gjelder både kommunale aktører, NAV, Kriminalomsorgen og frivillige organisasjoner.

Vi har erfart at:

- Involvering fra flere aktører sikrer et mer realistisk og bærekraftig konsept.
- Tidlig forankring av samarbeidet er avgjørende for å sikre langsiktig forpliktelse.
- Beslutningsmyndighet hos samarbeidspartnere må avklares tydelig fra start.

I prosjektperioden har vi arbeidet for å avklare Bergen kommunes mulighet til å forplikte seg til kjøp av plasser i tiltaket. Dette har vist seg å være utfordrende, dels på grunn av kommunens økonomiske prioriteringer og situasjon, og dels på grunn av juridiske begrensninger knyttet til anbudsprosesser. En viktig lærdom er at juridisk kompetanse med fordel kunne vært representert i både arbeidsgruppen og workshopene for å kunne avklare slike spørsmål tidligere i prosessen.

Finansiering – en kritisk utfordring

Etablering av nye tjenester innebærer alltid en økonomisk risiko. For Mellom-rom har dette vært en sentral problemstilling, ettersom bærekraften til tiltaket er avhengig av forutsigbar finansiering.

Gjennom prosjektet har vi:

- Identifisert mulige finansieringskilder, inkludert blant annet Husbanken, Statsforvalteren og kommunale midler.
- Kartlagt usikkerheten rundt kommunens mulighet til å finansiere plasser, noe som skaper utfordringer for oppstart og drift.
- Fått økt forståelse for at finansiering av slike tiltak krever en flerkanals tilnærming, hvor både offentlige og private midler kan være nødvendig.

En av de viktigste lærdommene er at finansiering må avklares tidlig, da dette kan avgjøre om hvorvidt tiltaket kan realiseres. Vi har også erfart at forankring av samarbeid må gå høyere opp i beslutningssystemene, slik at intensjoner om samarbeid faktisk omsettes til forpliktende avtaler.

Brukermedvirkning – viktigheten av å lytte til målgruppen

Gjennom workshopene og dialog med tidligere innsatte og organisasjoner som jobber med målgruppen, har vi fått bekreftet at det er et stort udekket behov for et tiltak som Mellom-rom.

Brukermedvirkning har vært en viktig del av prosjektet, og vi har erfart at:

- Innsattes og løsslattes stemme må være en del av utviklingsprosessen for å sikre at tilbudet er relevant.

- Eksisterende tiltak og erfaringer fra lignende prosjekter gir verdifull innsikt i hva som fungerer – og hva som ikke fungerer.
- Praktiske barrierer, som tilgang til boligmarkedet og økonomisk stabilitet, må adresseres tydelig i tiltaket.

Hva ville vi gjort annerledes?

Dersom vi fikk muligheten til å starte på nytt, ville vi:

1. **Avklart spørsmål rundt finansiering tidligere** i prosessen for å unngå usikkerhet rundt bærekraften til tiltaket.
2. **Inkludert juridisk kompetanse i arbeidsgruppen** for å bedre forstå muligheter og begrensninger knyttet til blant annet anbud og avtaleinngåelser.
3. **Supplert workshopene med mer målrettede dialogmøter** for å sikre at beslutningstakere med myndighet til å inngå forpliktelser deltok direkte i prosessen. Selv om vi strategisk inviterte sentrale beslutningstakere, erfarte vi at det i enkelte tilfeller var stedfortredere uten nødvendig beslutningsmyndighet som møtte opp, noe som gjorde det utfordrende å oppnå konkrete avklaringer knyttet til samarbeid og finansiering.

Oppsummering av våre erfaringer

Forprosjektet Mellom-rom har gitt oss verdifull innsikt i hva som skal til for å lykkes med et overgangstiltak for løslatte domfelte. Samarbeid, fleksibilitet og brukermedvirkning har vært nøkkelfaktorer i utviklingsprosessen, men utfordringer knyttet til finansiering og juridiske rammer har vist hvor komplekst det er å etablere et slikt tiltak.

Til tross for noen uløste spørsmål, har prosjektet gitt oss en sterk plattform for videre arbeid med å realisere Mellom-rom. Den konseptbeskrivelsen som er utviklet, kan brukes både i Bergen og andre steder i landet der behovet er stort.

Prosjektet ble initiert med mål om å utrede muligheten for samarbeid mellom Bergen kommune, Kriminalomsorgen og Stiftelsen CRUX, samt utvikle et konsept for et overgangstiltak før det eventuelt etableres som et permanent tilbud. Gjennom prosjektperioden har vi lyktes med å utvikle et konsept og styrke samarbeidet mellom relevante aktører.